

Een multicolour print

Chulah Berkowitz

Haar vader Amnon trok als vrijzinnig kunstenaar van Amsterdam naar Tel Aviv. Op zoek naar zijn roots. Hij bleef. Als orthodoxe Rabbijn richt hij nu zijn leven in naar de leer van Koning David.

Deze paradoxale verandering van haar vader leidde tot Chulahs eigen zoektocht: Waar sta ik? Wat is mijn joodse identiteit?

Chulah groeide op in een setting die zowel katholiek, joods, als atheïstisch te noemen is. Met twee Nederlandse stiefzusjes en een handvol halfbroers en -zusjes in Israël is een variëteit aan denk- en leefstijlen haar gewoon. Het verrijkte haar leven, maar niet zonder slag of stoot. Want wat gebeurt er met je wanneer je als kind jouw filosoferende Joodse vader verruilt voor een nuchtere Groninger? Wanneer jij door je vader wordt gedegradeerd tot 'vriendin van de familie'?

De vraag: Vertel eens kort iets over jouw jeugd, blijkt ook niet eenvoudig te beantwoorden. Gelukkig is er romige koffie met zoete gemberbolussen.

Chulah: "Tot mijn vierde jaar woonde ik met mijn zusje en ouders in Haarlem. Na die tijd verhuisde mijn vader naar zijn atelier, waar ik dagelijks binnen wandelde voor een kletspraatje. Al heel jong confronteerde mijn vader mij met levensvragen. We spraken over religie, normen en waarden, met als rode draad de vraag: "Waarom zijn we op aarde?" Vaak snapte ik niks van zijn betogen, maar beijverde me instemmend te knikken uit angst dat hij zijn verhaal opnieuw zou beginnen. Om hem heen hing een enorme droefenis waar ik als kind geen raad mee wist maar me wel verantwoordelijk voor voelde. Zelfs schuldig, waardoor ik altijd probeerde hem blij te maken. In die fase van mijn leven is

bij mij de behoefte ontstaan het voor iedereen in de wereld een beetje aangenamer te maken, want ook met mijn moeder dacht ik mee over ons dagelijkse wel en wee. Zij werkte fulltime en ik maakte het haar gemakkelijker en nam allerlei taakjes zo goed mogelijk op me. Je als kind aansprakelijk voelen voor het geluk van je ouders leert dat je goed gaat nadenken over de ander. Dat werd een sterk punt van me, de basis voor mijn keuze voor antropologie. Deze karaktereigenschap hielp me ook in het samenspel met mijn stiefvader Jan en zijn twee dochters. Vanaf mijn twaalfde woonden wij met hen samen in Amersfoort. Voor een jong meisje zijn een nieuwe gezinssamenstelling en een nieuwe stad al kennismakingen met andere culturen. Aten wij in Haarlem macrobiotisch en was een boterham met een dun laagje pindakaas dé traktatie; in het mannenhuishouden van Jan konden we kiezen tussen hagelslag en jam, vlokken en kokosbrood. Mijn oudere stiefzus bemoederde me; ze tikte me op de vingers als ik aan de kaas pulkte. De rolverdeling was wennen, maar ik kon voortaan de verantwoordelijkheden delen. Dat gaf me de ruimte meer kind te zijn en verrukkelijk te puberen. Ik maakte kennis met de cynische grappen van Jan en leerde dat er een andere vaderrol bestond. Een vader die hielp bij het huiswerk en, heel belangrijk, met wie ik ruzie mocht maken.

In die tijd werd het stil rond mijn eigen vader. Mijn oma in Israël overleed en Amnon vertrok naar Israël. Zeventien jaar was ik toen mijn zus en ik dit bericht ontvingen: "Jullie zijn de dochters van een koning". Een korte tekst die ik aanvankelijk heel naïef interpreteerde."

'Dochters van een koning', vertaalde Chulah als een uiting van vaderlijke liefde: 'Jullie zijn als mijn prinsessen'. De tekst bleek geen poëzie. Het was de eerste informatie over zijn bekering tot de orthodoxe joodse religie, waarmee hij meldde zijn dochters te zien als nazaten van de legendarische koning David uit het Oude Testament. Wanneer jouw vader werk van filosofen opzij legt voor de Thora, zijn kwasten opbergt, zijn oude pet verruilt voor een keppeltje en habijt, ontstaan er vragen. Na haar vwo examen trok Chulah naar het plaatsje Kiriath Arbat in Israël voor antwoorden. Een illusie. Er waren geen antwoorden. Wel meer vragen en confrontaties. Chulah: "Bij mijn aankomst in Tel Aviv wilde ik mijn vader omhelzen. Hij weerde me af. Voorafgaand aan mijn vertrek had ik me verdiept in de joodse religie. Ach, wat meende ik al veel te weten. Ik wuifde Amnon lachend toe: "Ik ben niet ongesteld pap, - een moment waarop een jood een vrouw niet aanraakt - je kunt me best een kus geven." Zinloos, Amnon meed iedere vorm van empathie. Het was al →

‘Wanneer jouw
vader werk
van filosofen
opzij legt voor
de Thora,
zijn kwasten
opbergt, zijn
oude pet
verruilt voor een
keppeltje en
habijt, ontstaan
er vragen’

Chulah Berkowitz

shockerend mijn vader *live* in zijn metamorfose te ontmoeten. Nog heftiger was de uitleg van zijn koele begroeting. Volgens de leer van zijn religie was ik niet langer zijn dochter. Sterker, mijn zusje en ik bleken zijn grote, onvergeeflijke zonde vanwege onze niet joodse moeder. De aansprektitels van vader en dochter waren voorbij, plus de bijbehorende intimiteit. Hij troonde me mee als ‘prinses van een koning’ naar zijn nieuwe leefomgeving, waar ik me als ‘vriendin van de familie’ moest voorstellen. Zelfs mijn halfbroers en -zusjes kennen de bloedbanden tussen mij en Amnon niet. Het verkleint hun kansen op een goed orthodox joods huwelijk. Ik voelde ongeloof en woede. Ik besloot zoveel te leren van het Jodendom, dat ik de mazen in zijn religieuze net zou vinden. Ik zou bewijzen aan hem en aan mezelf: “ik ben wel jouw dochter, jij voelt nog steeds die vaderlijke liefde voor mijn zus en voor mij.” Maar eerst kwam die pijnlijke confrontatie: met mijn vaders familie en kennissen vierde ik Sabbat. Een dag waarop je geen vuur mag maken. Ik ontvluchtte het gezelschap om stiekem een sigaretje te gaan roken op het dakterras. Opeens verscheen er een man. Snel verstopte ik mijn brandende peuk achter mijn rug. Hij liep op me af, enigszins achterdochtig, en vroeg: “wat doe jij hier, wat sta jij hier, wie ben jij?” Ik voelde de brandende overtreding achter mijn rug. Ik keek uit over de vlaktes van Hebron, waar joden en Palestijnen hevig in gevecht waren. Ik dacht: Oh mijn God, nu moet ik het zeggen: “Ik ben een vriendin van de familie.”

Chulah verbleef twee jaar lang in het land van melk en honing. Ze leerde Hebreeuws, sprak met joden, christenen en Palestijnen en de talloze nationaliteiten, die, net als zij, Israël aandeden. Ze verdiepte zich in haar vaders geschiedenis en zijn actualiteit, maar wilde zich niet slechts tot zijn wereld beperken. Reizen door India en Nepal vergrootten haar wereldvisie. Waar de politieke tragiek de vernietigende kracht blijft in een vruchtbaar Israël, zag zij de nijpende armoede als etterende wond in de schoonheid van India en Nepal. Voor haar was haar belangstelling voor andere culturen niet langer genoeg. ‘Kennis van zaken’ werd voor haar de

voorwaarde voor een eerlijke dialoog tussen haar eigen cultuur en die van anderen. Nodig om die ander te helpen. Terug in Nederland startte zij de studie antropologie. Studeerde af bij ‘Een Ander Joods Geluid’ op zoek naar de betrokkenheid van Nederlandse joden bij Israël. Een onderzoek dat ook het antwoord bracht op haar vraag: Hoe joods ben ik?

Chulah: “Volgens de Halacha, de joodse leer, ben ik niet joods, omdat mijn moeder niet joods is. *Een Ander Joods Geluid*, een progressieve politieke organisatie in Nederland, erkent mij wel als joods. Tijdens mijn afstudeerperiode bij *Een Ander Joods Geluid* was ik deelgenoot van een groep. Ik kreeg privilèges binnen de joodse gemeenschap. Ik bezocht de synagoge, werd uitgenodigd voor het diner op sabbat en vierde de Seder, het feest van brood en wijn. Eindelijk mocht ik méépraten!

‘Volgens de leer van zijn religie was ik niet langer zijn dochter’

De complexiteit van het ‘joods’ zijn, in tegenstelling tot andere wereldreligies, werd me duidelijk. Zoek de woorden: jood of joden maar op in het Nederlandse woordenboek. Het staat gespeld met een kleine letter, hetgeen duidt op een puur religieuze betekenis, zoals het katholicisme. Terwijl de joden zich juist manifesteren als volk. De joodse identiteit rust op die pijlers: op nationalisme, etniciteit en religie. Dat maakt het zo ingewikkeld. Het Oude Testament beschrijft Israël als het land van de joden. Veel niet praktiserende joden (die puur Pesach vierden, zoals Hollanders Kerst) voelen daardoor die betrokkenheid met Israël.

Sinds de Exodus, de grote uittocht van Egypte waarmee de joden de slavernij van de Farao ontvluchtten, worden de joden verguisd en verketterd. Het sterkst is de lotsverbondenheid door de Holocaust. Het gevoel het uitverkoren volk te zijn is heel sterk gefundeerd op hun tragische geschiedenis. Toch zie ik liever hun goede ideeën, visies en levenshouding als grondvesten van hun trots.

De joodse geschiedenis, de traditionele feesten en de koosjere maaltijden zijn ook in mijn genen en brein genesteld. Sterk is mijn band met Israël doordat mijn familie daar woont. De kennis van de politieke impact binnen het Jodendom sterkt me in de internationale discussie. Door kennis van de religie accepteer ik de orthodoxe keuze van mijn vader als antwoord op zijn zoektocht naar het grote waarom. Mijn vaders richting verrijkte mij dus indirect met veel nieuwe inzichten. Sterk is mijn fascinatie voor religie, toch concludeer ik dat er weinig joods aan mij is.

Het merendeel van de wereldbevolking is religieus. Ik vind al die verschillende levensovertuigingen prachtig, zolang het vrije denken van de ander niet in het gedrang komt. Via mijn moeder beleefde ik het katholicisme als een blij geloof, met wierook en wijn, kleuren en vergeving. Ook het atheïsme is voor mij religie, vanwege de fanatieke ontkenning van een God. Voor mij zijn waarheid en religie individuele items. Fungeerde Amnon als sleutelrol in mijn leven, de credits voor mijn ontwikkeling liggen bij mijn moeder. Zij leerde mij dat elk mens →

Chulah Berkowitz

FreeVoice is een stichting die onafhankelijke media in ontwikkelingslanden steunt en stimuleert. Deze landen kenmerken zich door een grote hoeveelheid kinderen, voor wie het televisieaanbod ondermaats is. Jeugdprogrammering beperkt zich vaak tot oppervlakkige cartoons of op de volwassenen afgesneden informatie, die onbegrijpelijk of zelfs schadelijk is. FreeVoice brengt in diverse uithoeken van de wereld met *Kids News Network* jeugdjournaals op de buis.”

Chulah coördineert (mede) vanuit Hilversum dit internationale project. In dit baanbrekende werk voelt ze zich als een vis in het water: midden in een interculturele dialoog. Kids News Network klinkt als een gezellig project, maar blijkt lang niet overal eenvoudig en veilig te realiseren.

Chulah: “Het is heel belangrijk kinderen goed te informeren. De jeugd blijft de toekomst, het is een waar cliché. *Kids News Network* maakt dat kinderen tussen de 8 en 12 jaar deelgenoot worden van hun directe leefomgeving plus de rest van de wereld. Hierdoor krijgen ze inzicht in hun bestaan en worden mondiger. Ze beseffen dat ze recht hebben op zaken als veiligheid, gezondheid en onderwijs. Dat kan gaan over grote thema’s, bijvoorbeeld binnen oorlogsgebieden, maar evengoed over iets praktisch als het dragen van een helm achterop de motorfiets. In veel landen is de persvrijheid beperkt en worden kinderen al helemaal niet serieus genomen. Het vergt dan ook een

hoop onderhandeling om partners te vinden die deze journaals willen maken. In landen als Peru heerst argwaan tegen het medium televisie, vanwege de politieke corruptie. Daar moet FreeVoice ook scherp de onafhankelijke journalistiek in de gaten houden. Voor deze onafhankelijke journalistiek moeten lokale programmamakers regelmatig afstand nemen van traditioneel opgelegde (rol)patronen. In Afghanistan is de presentatrice door haar broer in elkaar geslagen, omdat ze zich inliet met taboedoorbrekende thema’s. Niet elke overheid wil dat hun jeugd door open en eerlijke verslaggeving emancipeert. Agressie is niet vreemd. Niet alleen in Afghanistan presenteert het redactieteam met gevaar voor eigen leven. Zuid-Afrika is daarentegen een schoolvoorbeeld. Alle lastige onderwerpen worden aan de kaak gesteld: aids, homoseksualiteit en discriminatie. Een voorbeeldfunctie voor welvarende naties, zoals de Verenigde Staten en Israël, maar ook voor Italië, waar Berlusconi toch echt bepaalt wat men te zien krijgt.”

‘Eigenzinnigheid, dialoog, waarheid en religie’; termen van betekenis voor Chulah. Sinds een half jaar ook als moeder van Danae.

Chulah: “Danae boft echt dat ze bij ons, in Nederland geboren is. Omringd door liefde, mag zij zichzelf zijn. Zij mag en kan zichzelf ontwikkelen omdat ze opgroeit in een land met zoveel kansen. Ik hoop haar te bezielen in het vinden naar de antwoorden op haar vragen. Ik zal vertellen over de wereld en zijn religies. In mijn boekenkast staan de Koran en de Bijbel naast literatuur over hindoeïsme en boeddhisme. Voorlopig is zij nog heel klein. Ze eet, speelt en slaapt. Over een tijd zal zij zich verheugen op het Hollandse kinderfeest Sinterklaas.”

Lachend neemt Chulah plaats achter haar vleugel. Was ooit een muziekkopleiding het alternatief, zij verkoos de ondoorgroendelijke taal van de mensen boven die van het zuivere notenschrift. Tussen haar muziekbladen ligt de laatste editie van *colorfull*. Kleurrijk is hét woord dat Chulah past. Een mooi mens: een multicolour print.

verschillend denkt en leeft. Van jongs af aan neemt zij mij serieus, stimuleert zij mijn eigen keuzes. Haar vertrouwen in mij werkte als mijn katalysator. Mijn halfbroers en –zusjes krijgen die individuele keuzes niet. Zij worden geïndoctrineerd in zowel levens- als politieke overtuiging. Volgen ze de lijn van hun ouders niet, dan zullen de ouders hen verlaten. Iets dat regelmatig gebeurt in Israël. Vandaar mijn drijfveer voor mijn werk bij FreeVoice. Ieder mens heeft recht op onafhankelijke informatie over de omgeving waarin hij zich bevindt. Dit recht ligt ten grondslag aan de vrijheid van meningsuiting.

Al heel jong
confronteerde
mijn vader
mij met
levensvragen’